

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే కిష్కింధాకాండే

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

శ్రీ రంగరామానుజ మహాదేశికన్

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

శ్రీః
శ్రీమతే రామానుజాయ నమః
శ్రీమతే నిగమాంతమహాదేశికాయ నమః
శ్రీసీతాలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నహనుమత్సమేత శ్రీరామచంద్ర పరబ్రహ్మణే నమః

॥ ప్రథమః సర్గః ॥

పంపాయా దర్శనేన శ్రీరామస్య వ్యాకులత్వం శ్రీరామేణ లక్ష్మణం ప్రతి
పంపాశోభాయాస్తత్రత్యోద్ధీపనసామగ్ర్యాశ్చ వర్ణనం లక్ష్మణేన శ్రీరామస్య
ప్రబోధనమృష్యమూకం గచ్ఛంతౌ తౌ ద్వౌ భ్రాతౌ వీక్ష్వ సుగ్రీవస్యాన్యేషాం చ
వానరాణాం భయం

స తాం పుష్కరిణీం గత్వా పద్మోత్పలఝషాకులాం ।
రామః సౌమిత్రిసహితో విలలాషాకులేంద్రియః ॥ 4.1.1 ॥

తత్ర దృష్ట్వా పంపా హర్షాదింద్రియాణి చకంపిరే ।
స కామవశమాపన్నః సౌమిత్రిమిదమబ్రవీత్ ॥ 4.1.2 ॥

సౌమిత్రే శోభతే పంపా వైదూర్యవిమలోదకా ।
పుల్లపద్మోత్పలవతీ శోభితా వివిధైర్ద్రుమైః ॥ 4.1.3 ॥

సౌమిత్రే పశ్య పంపాయాః కాననం శుభదర్శనం ।
యత్ర రాజంతి శైలా వా ద్రుమాః సశిఖరా ఇవ ॥ 4.1.4 ॥

మాం తు శోకాభిసంతప్తమాధయః పీడయంతి వై ।
భరతస్య చ దుఃఖేన వైదేహ్య హరణేన చ ॥ 4.1.5 ॥

శోకార్తస్యాపి మే పంపా శోభతే చిత్రకాననా ।
వ్యవకీర్ణా బహువిధైః పుష్పైః శీతోదకా శివా ॥ 4.1.6 ॥

నలినైరపి సంఛన్నా హ్యత్యర్థశుభదర్శనా |
సర్పవ్యాలానుచరితా మృగద్విజసమాకులా || 4.1.7 ||

అధికం ప్రవిభాత్యేతన్నీలపీతం తు శాద్వలం |
ద్రుమాణాం వివిధైః పుష్పైః పరిస్తోమైరివార్పితం || 4.1.8 ||

పుష్పభారసమృద్ధాని శిఖరాణి సమంతతః |
లతాభిః పుష్పితాగ్రాభిరుపగూఢాని సర్వతః || 4.1.9 ||

సుఖానిలోఽయం సౌమిత్రే కాలః ప్రచురమన్మథః |
గంధవాన్ సురభిర్మాసో జాతపుష్పఫలద్రుమః || 4.1.10 ||

పశ్య రూపాణి సౌమిత్రే వనానాం పుష్పశాలినాం |
సృజతాం పుష్పవర్షాణి వర్షం తోయముచామివ || 4.1.11 ||

ప్రస్తరేషు చ రమ్యేషు వివిధాః కాననద్రుమాః |
వాయువేగప్రచలితాః పుష్పైరవకిరంతి గాం || 4.1.12 ||

పతితైః పతమానైశ్చ పాదపస్టైశ్చ మారుతః |
కుసుమైః పశ్య సౌమిత్రే క్రీడతీవ సమంతతః || 4.1.13 ||

విక్షిపన్ వివిధాః శాఖా నగానాం కుసుమోత్కటాః |
మారుతశ్చలితస్థానైః షట్పదైరనుగీయతే || 4.1.14 ||

మత్తకోకిలసన్నాదైర్నర్మయన్నివ పాదపాన్ |
శైలకందరనిష్కాంతః ప్రగీత ఇవ చానిలః || 4.1.15 ||

తేన విక్షిపతాత్యర్థం పవనేన సమంతతః |
అమీ సంసక్తశాఖాగ్రా గ్రథితా ఇవ పాదపాః || 4.1.16 ||

స ఏవ సుఖసంస్పర్శో వాతి చందనశీతలః |
గంధమభ్యవహాన్ పుణ్యం శ్రమాపనయనోఽనిలః || 4.1.17 ||

అమీ పవనవిక్షిప్తా వినదంతీవ పాదపాః |
షట్పదైరనుకూజద్భిర్వనేషు మధుగంధిషు || 4.1.18 ||

గిరిప్రస్థేషు రమ్యేషు పుష్పవద్భిర్మనోరమైః |
సంసక్తశిఖరాః శైలా విరాజంతి మహాద్రుమైః || 4.1.19 ||

పుష్పసంఛన్నశిఖరా మారుతోక్షేపచంచలాః |
అమీ మధుకరోత్తంసాః ప్రగీతా ఇవ పాదపాః || 4.1.20 ||

సుపుష్పితాంస్తు పశ్యైతాన్ కర్ణికారాన్ సమంతతః |
హాటకప్రతిసంఛన్నాన్ నరాన్ వీతాంబరానివ || 4.1.21 ||

అయం వసంతః సౌమిత్రే నానావిహగనాదితః |
సీతయా విప్రవీణస్య శోకసందీపనో మమ || 4.1.22 ||

మాం హి శోకసమాక్రాంతం సంతాపయతి మన్మథః |
హృష్టం ప్రవదమానశ్చ సమాహ్వాయతి కోకిలః || 4.1.23 ||

ఏష దాత్యూహకో హృష్టో రమ్యే మాం వననిర్ఘరే |
ప్రణదన్మన్మథావిష్టం శోచయిష్యతి లక్ష్మణ || 4.1.24 ||

శ్రుత్వైతస్య పురా శబ్దమాశ్రమస్థా మమ ప్రీయా |
మామాహలాయ ప్రముదితాః పరమం ప్రత్యనందత || 4.1.25 ||

ఏవం విచిత్రాః పతగా నానారావవిరావిణః |
వృక్షగుల్మలతాః పశ్య సంపతంతి సమంతతః || 4.1.26 ||

విమిశ్రా విహగాః పుంభిరాత్మవ్యూహాభినందితాః |
భృంగరాజప్రముదితాః సౌమిత్రే మధురస్వరాః || 4.1.27 ||

అస్యాః కూలే ప్రముదితాః సంఘశః శకునాస్త్విహ |
దాత్యూహారతివిక్రందైః పుంసోకిలరుత్తైరపి || 4.1.28 ||

స్వనంతి పాదపాశ్చేమే మమానంగప్రదీపకాః |
అశోకస్తబకాంగారః షట్పదస్వననిఃస్వనః || 4.1.29 ||

మాం హి పల్లవతామూర్చిర్వసంతాగ్నిః ప్రథక్ష్యతి |
నహి తాం సూక్ష్మపక్ష్యాక్షీం సుకేశీం మృదుభాషిణీం || 4.1.30 ||

అపశ్యతో మే సౌమిత్రే జీవితేఽస్తి ప్రయోజనం |
అయం హి రుచిరస్తస్యాః కాలో రుచిరకాననః || 4.1.31 ||

కోకిలాకులసీమాంతో దయితాయా మమానఘ |
మన్మథాయాససంభూతో వసంతగుణవర్ధితః || 4.1.32 ||

అయం మాం ధక్ష్యతి క్షిప్రం శోకాగ్నిర్నచిరాదివ |
అపశ్యతస్తాం వనితాం పశ్యతో రుచిరాన్ ద్రుమాన్ || 4.1.33 ||

మమాయమాత్మప్రభవో భూయస్త్వముపయాస్యతి |
అదృశ్యమానా వైదేహీ శోకం వర్ధయతీహ మే || 4.1.34 ||

దృశ్యమానో వసంతశ్చ స్వేదసంసర్గదూషకః |
మాం హి సా మృగశావాక్షీ చింతాశోకబలాత్కృతం || 4.1.35 ||

సంతాపయతి సౌమిత్రే క్రూరశ్చైత్రవనానిలః |
అమీ మయూరాః శోభంతే ప్రనృత్యంతస్తతస్తతః || 4.1.36 ||

స్వైః పక్షైః పవనోద్ధూతైర్గవాక్షైః స్ఫాటికైరివ |
శిఖినీభిః పరివృతాస్త ఏతే మదమూర్చ్ఛితాః || 4.1.37 ||

మన్మథాభిపరీతస్య మమ మన్మథవర్ధనాః |
పశ్య లక్షణ నృత్యంతం మయూరముపనృత్యతి || 4.1.38 ||

శిఖినీ మన్మథార్తైషా భర్తారం గిరిసానుని |
తామేవ మనసా రామాం మయూరోఽప్యనుధావతి || 4.1.39 ||

వితత్య రుచిరౌ పక్షౌ రుత్తైరుపహసన్నివ |
మయూరస్య వనే నూనం రక్షసా న హృతా ప్రీయా || 4.1.40 ||

తస్మాన్మృత్యతి రమ్యేషు వనేషు సహ కాంతయా |
మమ త్వయం వినా వాసః పుష్పమాసే సుదుఃసహః || 4.1.41 ||

పశ్య లక్ష్మణ సంరాగస్తిర్యగ్యోనిగతేష్వపి |
యదేషా శిఖినీ కామాద్ భర్తారమభివర్తతే || 4.1.42 ||

మమాప్యేవం విశాలాక్షీ జానకీ జాతసంభ్రమా |
మదనేనాభివర్తేత యది నాపహృతా భవేత్ || 4.1.43 ||

పశ్య లక్ష్మణ పుష్పాణి నిష్ఫలాని భవంతి మే |
పుష్పభారసమృద్ధానాం వనానాం శిశిరాత్యయే || 4.1.44 ||

రుచిరాణ్యపి పుష్పాణి పాదపానామతిశ్రియా |
నిష్ఫలాని మహీం యాంతి సమం మధుకరోత్కరైః || 4.1.45 ||

నదంతి కామం శకునా ముదితాః సంఘశః కలం |
ఆహ్వాయంత ఇవాన్యోన్యం కామోన్మాదకరా మమ || 4.1.46 ||

వసంతో యది తత్రాపి యత్ర మే వసతి ప్రీయా |
నూనం పరవశా సీతా సాపి శోచత్యహం యథా || 4.1.47 ||

నూనం న తు వసంతస్తం దేశం స్ఫుశతి యత్ర సా |
కథం హ్యసితపద్మాక్షీ వర్తయేత్ సా మయా వినా || 4.1.48 ||

అథవా వర్తతే తత్ర వసంతో యత్ర మే ప్రియా |
కిం కరిష్యతి సుశ్రోణీ సా తు నిర్భర్షితా పరైః || 4.1.49 ||

శ్యామా పద్మపలాశాక్షీ మృదుభాషా చ మే ప్రియా |
నూనం వసంతమాసాద్య పరిత్యక్ష్వతి జీవితం || 4.1.50 ||

దృఢం హి హృదయే బుద్ధిర్మమ సంపరివర్తతే |
నాలం వర్తయితుం సీతా సాధ్వీ మద్విరహం గతా || 4.1.51 ||

మయి భావో హి వైదేహ్యాస్తత్త్వతో వినివేశితః |
మమాపి భావః సీతాయాం సర్వథా వినివేశితః || 4.1.52 ||

ఏష పుష్పవహో వాయుః సుఖస్ఫురో హిమావహః |
తాం విచింతయతః కాంతాం పావకప్రతిమో మమ || 4.1.53 ||

సదా సుఖమహం మన్యే యం పురా సహ సీతయా |
మారుతః స వినా సీతాం శోకసంజననో మమ || 4.1.54 ||

తాం వినాథ విహంగోఽసౌ పక్షీ ప్రణదితస్తదా |
వాయుసః పాదపగతః ప్రహృష్టమభికూజతి || 4.1.55 ||

ఏష వై తత్ర వైదేహ్యా విహగః ప్రతిహారకః |
పక్షీ మాం తు విశాలాక్ష్యాః సమీపముపనేష్యతి || 4.1.56 ||

పశ్య లక్ష్మణ సన్నాదం వనే మదవివర్ధనం |
పుష్పితాగ్రేషు వృక్షేషు ద్విజానామవకూజతాం || 4.1.57 ||

విక్షిప్తాం పవనేనైతామసౌ తిలకమంజరీం |
షట్పదః సహసాభ్యేతి మదోద్ధాతామివ ప్రియాం || 4.1.58 ||

కామినామయమత్యంతమశోకః శోకవర్ధనః |
స్తబ్ధకైః పవనోత్తిష్టైస్తర్జయన్నివ మాం స్థితః || 4.1.59 ||

అమీ లక్ష్మణ దృశ్యంతే చూతాః కుసుమశాలినః |
విభ్రమోత్తిక్తమనసః సాంగరాగా నరా ఇవ || 4.1.60 ||

సౌమిత్రే పశ్య పంపాయాశ్చిత్రాసు వనరాజిషు |
కిన్నరా నరశార్దూల విచరంతి యతస్తతః || 4.1.61 ||

ఇమాని శుభగంధీని పశ్య లక్ష్మణ సర్వశః |
నలినాని ప్రకాశంతే జలే తరుణసూర్యవత్ || 4.1.62 ||

ఏషా ప్రసన్నసలిలా పద్మనీలోత్పలాయుతా |
హంసకారండవాక్సీర్ణా పంపా సౌగంధికాయుతా || 4.1.63 ||

జలే తరుణసూర్యాభైః షట్పదాహతకేసరైః |
పంకజైః శోభతే పంపా సమంతాదభిసంవృతా || 4.1.64 ||

చక్రవాకయుతా నిత్యం చిత్రప్రస్థవనాంతరా |
మాతంగమృగయూధైశ్చ శోభతే సలిలార్థిభిః || 4.1.65 ||

పవనాహతవేగాభిరూర్మిభిర్విమలేఽంభసి |
పంకజాని విరాజంతే తాడ్యమానాని లక్ష్మణ || 4.1.66 ||

పద్మపత్రవిశాలాక్షీం సతతం ప్రియపంకజాం |
అపశ్యతో మే వైదేహీం జీవితం నాభిరోచతే || 4.1.67 ||

అహో కామస్య వామత్వం యో గతామపి దుర్లభాం |
స్మారయిష్యతి కల్యాణీం కల్యాణతరవాదినీం || 4.1.68 ||

శక్యో ధారయితుం కామో భవేదభ్యాగతో మయా |
యది భూయో వసంతో మాం న హన్యాత్ పుష్పితద్రుమః || 4.1.69 ||

యాని స్మ రమణీయాని తయా సహ భవంతి మే |
తాన్యేవారమణీయాని జాయంతే మే తయా వినా || 4.1.70 ||

పద్మకోశపలాశాని ద్రష్టుం దృష్టిర్హి మన్యతే |
సీతాయా నేత్రకోశాభ్యాం సదృశానీతి లక్ష్మణ || 4.1.71 ||

పద్మకేసరసంసృష్టో వృక్షాంతరవినిఃసృతః |
నిఃశ్వాస ఇవ సీతాయా వాతి వాయుర్మనోహరః || 4.1.72 ||

సౌమిత్రే పశ్య పంపాయా దక్షిణే గిరిసానుషు |
పుష్పితాం కర్ణికారస్య యష్టిం పరమశోభితాం || 4.1.73 ||

అధికం శైలరాజోఽయం ధాతుభిస్తు విభూషితః |
విచిత్రం సృజతే రేణుం వాయువేగవిఘట్టితం || 4.1.74 ||

గిరిప్రస్థాస్తు సౌమిత్రే సర్వతః సంప్రపుష్పితైః |
నిష్పత్తైః సర్వతో రమ్యైః ప్రదీప్తా ఇవ కింశుకైః || 4.1.75 ||

పంపాతీరరుహశ్చేమే సంసిక్తా మధుగంధినః |
మాలతీమల్లికాపద్మకరవీరాశ్చ పుష్పితాః || 4.1.76 ||

కేతక్యః సిందువారాశ్చ వాసంత్యశ్చ సుపుష్పితాః |
మాధవ్యో గంధపూర్ణాశ్చ కుందగుల్మాశ్చ సర్వశః || 4.1.77 ||

చిరిబిల్వా మధూకాశ్చ వంజులా బకులాస్తథా |
చంపకాస్తిలకాశ్చైవ నాగవృక్షాశ్చ పుష్పితాః || 4.1.78 ||

పద్మకాశ్చైవ శోభంతే నీలాశోకాశ్చ పుష్పితాః |
లోధ్రాశ్చ గిరిపుష్పేషు సింహకేసరపింజరాః || 4.1.79 ||

అంకోలాశ్చ కురంటాశ్చ చూర్ణకాః పారిభద్రకాః |
చూతాః పాటలయశ్చాపి కోవిదారాశ్చ పుష్పితాః || 4.1.80 ||

ముచుకుందార్జునాశ్చైవ దృశ్యంతే గిరిసానుషు |
కేతకోద్ధాలకాశ్చైవ శిరీషాః శింశపా ధవాః || 4.1.81 ||

శాల్మల్యః కింశుకాశ్చైవ రక్తాః కురవకాస్తథా |
తినిశా నక్తమాలాశ్చ చందనాః స్యందనాస్తథా || 4.1.82 ||

హింతాలాస్తిలకాశ్చైవ నాగవృక్షాశ్చ పుష్పితాః |
పుష్పితాన్ పుష్పితాగ్రాభిర్లతాభిః పరివేష్టితాన్ || 4.1.83 ||

ద్రుమాన్ పశ్యేహ సౌమిత్రే పంపాయా రుచిరాన్ బహలాన్ |
వాతవిక్షిప్తవిటపాన్ యథాసన్నాన్ ద్రుమానిమాన్ || 4.1.84 ||

లతాః సమనువర్తంతే మత్తా ఇవ వరస్త్రియః |
పాదపాత్ పాదపం గచ్ఛజ్జైలాచ్ఛైలం వనాద్ వనం || 4.1.85 ||

వాతి నైకరసాస్వాదసమ్మోదిత ఇవానిలః |
కేచిత్ పర్యాప్తకుసుమాః పాదపా మధుగంధినః || 4.1.86 ||

కేచిన్ముకులసంవీతాః శ్యామవర్ణా ఇవాబభుః |
ఇదం మృష్టమిదం స్వాదు ప్రపుల్లమిదమిత్యపి || 4.1.87 ||

రాగరక్తో మధుకరః కుసుమేష్వేవ లీయతే |
నిలీయ పునరుత్పత్య సహసాన్యత్ర గచ్ఛతి |
మధులుభో మధుకరః పంపాతీరద్రుమేష్వసౌ || 4.1.88 ||

ఇయం కుసుమసంఘాతైరుపస్తీర్ణా సుఖాకృతా |
స్వయం నిపతితైర్భూమిః శయనప్రస్తరైరివ || 4.1.89 ||

వివిధా వివిధైః పుష్పైస్తైరేవ నగసానుషు |
విస్తీర్ణాః పీతరక్తాభాః సౌమిత్రే ప్రస్తరాః కృతాః || 4.1.90 ||

హిమాంతే పశ్య సౌమిత్రే వృక్షాణాం పుష్పసంభవం |
పుష్పమాసే హి తరవః సంఘర్షాదివ పుష్పితాః || 4.1.91 ||

ఆహ్వాయంత ఇవాన్యోన్యం నగాః షట్పదనాదితాః |
కుసుమోత్తంసవిటపాః శోభంతే బహు లక్ష్మణ || 4.1.92 ||

ఏష కారండవః పక్షీ విగాహ్యా సలిలం శుభం |
రమతే కాంతయా సార్థం కామముద్ధీపయన్నివ || 4.1.93 ||

మందాకిన్యాస్తు యదిదం రూపమేతన్మనోరమం |
స్థానే జగతి విఖ్యాతా గుణాస్తస్యా మనోరమాః || 4.1.94 ||

యది దృశ్యేత సా సాధ్వీ యది చేహ వసేమహి |
స్పృహయేయం న శక్రాయ నాయోధ్యాయై రఘూత్తమ || 4.1.95 ||

న హ్యేవం రమణీయేషు శాద్వలేషు తయా సహ |
రమతో మే భవేచ్ఛింతా న స్పృహన్యేషు వా భవేత్ || 4.1.96 ||

అమీ హి వివిధైః పుష్పైస్తైరవో వివిధచ్ఛదాః |
కాననేఽస్మిన్ వినా కాంతాం చింతాముత్పాదయంతి మే || 4.1.97 ||

పశ్య శీతజలాం చేమాం సౌమిత్రే పుష్కరాయుతాం |
చక్రవాకానుచరితాం కారండవనిషేవితాం || 4.1.98 ||

ప్లవైః క్రౌంచైశ్చ సంపూర్ణాం మహామృగనిషేవితాం ।
అధికం శోభతే పంపా వికూజద్భిర్విహంగమైః ॥ 4.1.99 ॥

దీపయంతీవ మే కామం వివిధా ముదితా ద్విజాః ।
శ్యామాం చంద్రముఖీం స్మృత్వా ప్రియాం పద్మనిభేక్షణాం ॥ 4.1.100 ॥

పశ్య సానుషు చిత్రేషు మృగీభిః సహితాన్ మృగాన్ ।
మాం పునర్మృగశావాక్ష్యా వైదేహ్యా విరహీకృతం ।
వ్యథయంతీవ మే చిత్తం సంచరంతస్తతస్తతః ॥ 4.1.101 ॥

అస్మిన్ సానుని రమ్యే హి మత్తద్విజగణాకులే ।
పశ్యేయం యది తాం కాంతాం తతః స్వస్తి భవేన్మమ ॥ 4.1.102 ॥

జీవేయం ఖలు సౌమిత్రే మయా సహ సుమధ్యమా ।
సేవేత యది వైదేహీ పంపాయాః పవనం శుభం ॥ 4.1.103 ॥

పద్మసౌగంధికవహం శివం శోకవినాశనం ।
ధన్యా లక్ష్మణ సేవంతే పంపాయా వనమారుతం ॥ 4.1.104 ॥

శ్యామా పద్మపలాశాక్షీ ప్రియా విరహితా మయా ।
కథం ధారయతి ప్రాణాన్ వివశా జనకాత్మజా ॥ 4.1.105 ॥

కిం ను వక్ష్యామి ధర్మజ్ఞం రాజానం సత్యవాదినం ।
జనకం పృష్టసీతం తం కుశలం జనసంసది ॥ 4.1.106 ॥

యా మామనుగతా మందం పిత్రా ప్రస్థాపితం వనం ।
సీతా ధర్మం సమాస్థాయ క్వ ను సా వర్తతే ప్రియా ॥ 4.1.107 ॥

తయా విహీనః కృపణః కథం లక్ష్మణ ధారయే ।
యా మామనుగతా రాజ్యాద్ భ్రష్టం విహతచేతసం ॥ 4.1.108 ॥

తచ్చార్వంచితపద్మాక్షం సుగంధి శుభమవ్రణం |
అపశ్యతో ముఖం తస్యాః సీదతీవ మతిర్మమ || 4.1.109 ||

స్మితహాస్యాంతరయుతం గుణవన్మధురం హితం |
వైదేహ్య వాక్యమతులం కదా శ్రోష్యామి లక్ష్మణ || 4.1.110 ||

ప్రాప్య దుఃఖం వనే శ్యామా మాం మన్మథవికర్శితం |
నష్టదుఃఖేవ హృష్టేవ సాధ్వీ సాధ్వభ్యభాషత || 4.1.111 ||

కిం ను వక్ష్యామ్యయోధ్యాయాం కౌసల్యాం హి నృపాత్మజ |
క్వ సా స్నుషేతి పృచ్ఛంతీం కథం చాపి మనస్వినీం || 4.1.112 ||

గచ్ఛ లక్ష్మణ పశ్య త్వం భరతం భ్రాతృవత్సలం |
నహ్యహం జీవితుం శక్తస్తామృతే జనకాత్మజాం || 4.1.113 ||

ఇతి రామం మహాత్మానం విలపంతమనాథవత్ |
ఉవాచ లక్ష్మణో భ్రాతా వచనం యుక్తమవ్యయం || 4.1.114 ||

సంస్తంభ రామ భద్రం తే మా శుచః పురుషోత్తమ |
నేదృశానాం మతిర్మందా భవత్యకలుషాత్మనాం || 4.1.115 ||

స్మృత్వా వియోగజం దుఃఖం త్యజ స్నేహం ప్రియే జనే |
అతిస్నేహపరిష్వంగాద్ వర్తిరార్ద్రాపి దహ్యతే || 4.1.116 ||

యది గచ్ఛతి పాతాలం తతోఽభ్యధికమేవ వా |
సర్వథా రావణస్తాత న భవిష్యతి రాఘవ || 4.1.117 ||

ప్రవృత్తిర్లభ్యతాం తావత్ తస్య పాపస్య రక్షసః |
తతో హాస్యతి వా సీతాం నిధనం వా గమిష్యతి || 4.1.118 ||

యది యాతి దితేర్గర్భం రావణం సహ సీతయా |
తత్రాప్యేనం హనిష్యామి న చేద్ దాస్యతి మైథిలీం || 4.1.119 ||

స్వాస్థ్యం భద్రం భజస్వార్య త్యజ్యతాం కృపణా మతిః |
అర్థో హి నష్టకార్యార్థైరయత్నేనాధిగమ్యతే || 4.1.120 ||

ఉత్సాహో బలవానార్య నాస్త్యత్సాహాత్ పరం బలం |
సోత్సాహస్య హి లోకేషు న కించిదపి దుర్లభం || 4.1.121 ||

ఉత్సాహవంతః పురుషా నావసీదంతి కర్మసు |
ఉత్సాహమాత్రమాశ్రిత్య ప్రతిలప్స్యామ జానకీం || 4.1.122 ||

త్యజతాం కామవృత్తత్వం శోకం సన్న్వస్య పృష్టతః |
మహాత్మానం కృతాత్మానమాత్మానం నావబుధ్యసే || 4.1.123 ||

ఏవం సంబోధితస్తేన శోకోపహతచేతనః |
త్యజ్య శోకం చ మోహం చ రామో ధైర్యముపాగమత్ || 4.1.124 ||

సోఽభ్యతిక్రామదవ్యగ్రస్తామచింత్యపరాక్రమః |
రామః పంపాం సురుచిరాం రమ్యాం పారిప్లవద్రుమాం || 4.1.125 ||

నిరీక్షమాణః సహసా మహాత్మా
సర్వం వనం నిర్ఘరకందరం చ |
ఉద్విగ్నచేతాః సహ లక్ష్మణేన
విచార్య దుఃఖోపహతః ప్రతస్థే || 4.1.126 ||

తం మత్తమాతంగవిలాసగామీ
గచ్ఛంతమవ్యగ్రమనా మహాత్మా |
స లక్ష్మణో రాఘవమిష్టచేష్టో
రరక్ష ధర్మేణ బలేన చైవ || 4.1.127 ||

తావృష్యమూకస్య సమీపచారీ
చరన్ దదర్శాద్భృతదర్శనీయౌ |

శాఖామృగాణామధిపస్తరస్వీ
 వితత్రసే నైవ విచేష్ట చేష్టాం || 4.1.128 ||

స తౌ మహాత్మా గజమందగామీ
 శాఖామృగస్తత్ర చరంశ్చరంతౌ |
 దృష్ట్వా విషాదం పరమం జగామ
 చింతాపరీతో భయభారభగ్నః || 4.1.129 ||

తమాశ్రమం పుణ్యసుఖం శరణ్యం
 సదైవ శాఖామృగసేవితాంతం |
 త్రస్తాశ్చ దృష్ట్వా హరయోఽభిజగ్ము -
 ర్మహశౌజసౌ రాఘవలక్ష్మణౌ తౌ || 4.1.130 ||

|| ఇత్యార్షే శ్రీమద్రామాయణే వాల్మీకీయే ఆదికావ్యే
 కిష్కింధాకాండే ప్రథమః సర్గః ||